

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Εφαρμογή Πρακτικής και Εξάσκησης
Διδακτικού Σεναρίου

ΤΙΤΛΟΣ

«Οικογενειακές υποθέσεις»

Διδακτικό Σενάριο βασισμένο στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών της
Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής ΣΤ' Δημοτικού

Όνομα - Επώνυμο Δημιουργού

Πέτρος Δ. Αγγελόπουλος

Περιεχόμενα

1. Διδακτικό Σενάριο βασισμένο στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής ΣΤ' Δημοτικού	2
1. Ταυτότητα διδακτικού σεναρίου	2
2. Σκεπτικό σεναρίου	3
3. Προαπαιτούμενες γνώσεις και επιθυμητές δεξιότητες	3
4. Σκοπός σεναρίου - Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	3
5. Οργάνωση της διδασκαλίας και απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή	4
6. Διδακτική προσέγγιση	4
7. Αναλυτική περιγραφή διδακτικής πορείας	5
8. Πιθανές επεκτάσεις - προσαρμογές σεναρίου	10
9. Βιβλιογραφία – Δικτυογραφία	11
10. Παράρτημα	12

1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος διδακτικού σεναρίου

«Οικογενειακές υποθέσεις»

Δημιουργός

Πέτρος Δ. Αγγελόπουλος

Βαθμίδα – Τάξη

Στ' τάξη Δημοτικού Σχολείου

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές και συμβατότητα με ΠΣ

- Γνωστικό αντικείμενο - Θεματικό πεδίο - Θεματική ενότητα

Γνωστικό αντικείμενο: Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή,

Θεματικό Πεδίο: Η ζωή στο σπίτι μου

Θεματική ενότητα 1. Η ελληνική οικογένεια.

- Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα όπως αναφέρονται στο ΠΣ

Σύμφωνα με τα μαθησιακά αποτελέσματα εφαρμογής του διδακτικού σεναρίου στην τάξη, οι μαθητές και οι μαθήτριες προβλέπεται:

- Να προσδιορίζουν την έννοια της οικογένειας ως την πρωταρχική κοινωνική ομάδα συμμετοχής του ατόμου.
- Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά και τους διαφορετικούς τρόπους της σύγχρονης οικογένειας (πυρηνική, διευρυμένη, μονογονεϊκή, χωρίς παιδιά κ.λπ.).
- Να προσδιορίζουν και να καταγράφουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας και στους ρόλους των μελών της με την πάροδο του χρόνου.
- Να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα σε διάφορες οικογένειες (ως προς τη σύνθεση, τη γλώσσα, την εθνότητα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, τις αξίες και τις παραδόσεις, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τις ή πρακτικές ανατροφής των παιδιών) και να σέβονται αυτή την πολυμορφία στον βαθμό που δεν βασίζεται σε αυταρχικά και καταπιεστικά πρότυπα – σε πρότυπα που δεν σέβονται τα ατομικά δικαιώματα.
- Να διακρίνουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή μιας οικογένειας κατανοώντας τη δυναμική πορεία εξέλιξης και τις συνεχείς θετικές και αρνητικές αλλαγές που τη χαρακτηρίζουν.

- Σχέση με άλλες θεματικές ενότητες ή/και θεματικά πεδία του γνωστικού αντικείμενου ή/και άλλα γνωστικά αντικείμενα

1. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή: Οι οικογενειακές σχέσεις.
2. Θεατρική Αγωγή (Artful Thinking),
3. Πληροφορική

Χρονική διάρκεια

1 διδακτική ώρα

2. ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟΥ (και πιθανές αντιλήψεις μαθητών/τριών για το προς μελέτη θέμα)– ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Ο σύγχρονος κόσμος εξελίσσεται γρήγορα από τη σύγχρονη τεχνολογία με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέες συνθήκες, νέοι θεσμοί, νέο κοινωνικό πλαίσιο λειτουργίας και ταυτόχρονα νέες μορφές, νέοι τύποι οικογένειας τόσο στην Ευρώπη, στην Αμερική όσο και στην Αυστραλία κ.ά..

Η οικογένεια αποτελεί για τα παιδιά την πρώτη κοινωνική ομάδα στην οποία ανήκουν και είναι αυτή που επιδρά έντονα και πολλαπλά στη διαμόρφωση του χαρακτήρα και της προσωπικότητας των παιδιών.

Το σχολείο αποτελεί τη δεύτερη κοινωνική ομάδα, στο πλαίσιο της οποίας κοινωνικοποιούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες και ταυτόχρονα αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες για την παροχή γνώσεων, την ενημέρωση και την καλλιέργεια δεξιοτήτων που θα προετοιμάσουν τα παιδιά για την πραγματική ζωή.

Η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή ως γνωστικό αντικείμενο που εντάσσεται στο Δημοτικό Σχολείο συνεισφέρει στην ανάπτυξη γνώσεων, στάσεων, αξιών και δεξιοτήτων στους μαθητές και στις μαθήτριες προκειμένου να ενεργούν ως υπεύθυνοι δημοκρατικοί πολίτες που κα συμμετέχουν πλήρως στον δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο, κατανοώντας τις κοινωνικές και πολιτικές έννοιες και δομές, καθώς και της παγκόσμιας εξελίξεις και τη βιωσιμότητα.

Στο πλαίσιο αυτό στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής οι μαθητές της ΣΤ΄ τάξης ξεκινούν τη γνωριμία με αυτό το διδακτικό αντικείμενο με την πρώτη θεματική ενότητα που είναι η γνωριμία με την ελληνική οικογένεια και τους νέους τύπους οικογένειας, ώστε να γίνουν αποδεκτές αυτές οι νέες οικογένειες και να μην υπάρχουν τύποι ρατσισμού ή άλλων διακρίσεων

στο πλαίσιο κοινά αποδεκτών αξιών και πρακτικών, που ευνοεί μια διαρκή και δυναμική διαδικασία αλληλεπίδρασης.

Τα παιδιά από μικρή ηλικία πρέπει να διδάσκονται την ισότητα, τον σεβασμό και την ανεκτικότητα ως χαρακτηριστικά των σύγχρονων οικογενειών.

Έχοντας οι μαθητές/τριες γνωρίσει τους νέους τύπους οικογένειας και κατανοώντας τα χαρακτηριστικά τους και τη δυναμική τους συσχέτιση με τη σύγχρονη κοινωνία, προσαρμόζονται πιο ευέλικτα, διαθέτουν διευρυνμένο πλαίσιο της λειτουργίας των νέων μορφών οικογένειας, τις αναγνωρίζουν, τις αποδέχονται και δεν εμφανίζουν ρατσιστικές τάσεις ή τάσεις διακρίσεων για τα μέλη αυτών των νέων τύπων οικογενειών.

3. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει να έχουν εξοικειωθεί με τις ομαδικές και συνεργατικές μεθόδους καθώς το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ομάδας.

Επιπλέον επειδή το παρόν σενάριο χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή, σύνδεση διαδικτύου, χρήση της μηχανής αναζήτησης, βίντεο και εκπαιδευτικά λογισμικά, οι μαθητές είναι εκ των προτέρων γνώστες, εξοικειωμένοι και εκπαιδευμένοι με τη λειτουργία όλων των προηγούμενων ΤΠΕ για να μπορούν να τα χρησιμοποιούν ως εκπαιδευτικά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων του σεναρίου.

4. ΣΚΟΠΟΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ - ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

(σκοπός σεναρίου και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ως προς τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις, με βάση τη φυσιογνωμία του κάθε γνωστικού αντικείμενου)

Σκοπός του σεναρίου είναι να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τους νέους τύπους οικογενειών και τα χαρακτηριστικά τους με απώτερο σκοπό την αποδοχή αυτών των οικογενειών χωρίς φαινόμενα ρατσισμού και διακρίσεων που θα οδηγήσουν σε δύσκολες και αρνητικές καταστάσεις.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναλύουν τις διάφορες μορφές και διαστάσεις των νέων μορφών οικογένειας και τις αναγνωρίζουν στο σχολικό τους πλαίσιο. Επιπρόσθετα οι μαθητές και

οι μαθήτριες θα προσεγγίσουν πρακτικές αποδοχής αυτών των οικογενειών χωρίς αισθήματα ρατσισμού και διακρίσεων αναλαμβάνοντας και δράσεις στην τοπική τους κοινότητα.

Σκοπός είναι, εν τέλει, να κατανοήσουν την αναγκαιότητα ύπαρξης νέων τύπων οικογενειών προκειμένου να ζήσουν μια καλύτερη ζωή.

Γνώσεις

- Να γνωρίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τους νέους τύπους οικογενειών και τα χαρακτηριστικά τους.
- Να αναγνωρίζουν τους νέους τύπους οικογενειών στο σχολικό τους πλαίσιο.
- Να γνωρίσουν τη χρήση του video και της μηχανής αναζήτησης google, το εκπαιδευτικό λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης (Cmap Tools).

Δεξιότητες

- Να αναπτύξουν δεξιότητες κοινωνικής αποδοχής των νέων μορφών οικογενειών οι μαθητές/τριες.
- Να εξασκήσουν, οι μαθητές/τριες, ικανότητες αντιρατσιστικών φαινομένων και διακρίσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε δύσκολες και αρνητικές καταστάσεις.

Στάσεις

- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος που οδηγεί στην κοινωνικοποίηση των μαθητών και των μαθητριών.

5. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

(ενδεικτικά: οργάνωση της τάξης, εκπαιδευτικό υλικό, αξιοποίηση εποπτικών μέσων, λογισμικών και υπηρεσιών των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών, ...)

Το διδακτικό σενάριο χωρίζεται σε τέσσερα μέρη:

1. Προετοιμασία μαθητών/τριων (προοργανωτής της διδασκαλίας)
2. Διδασκαλία νέων εννοιών και καλλιέργεια δεξιοτήτων (κύριο μέρος διδασκαλίας)
3. Εμπέδωση εννοιών και αποτελεσματική καλλιέργεια δεξιοτήτων
4. Αξιολόγηση – ανατροφοδότηση
5. Επέκταση εκπαιδευτικού σεναρίου

Σε όλες τις φάσεις του εκπαιδευτικού σεναρίου εφαρμόζεται διαμορφωτική αξιολόγηση, η οποία πληροφορεί τον εκπαιδευτικό για το επίπεδο κατανόησης και ανταπόκρισης των

μαθητών/τριών (μας δίνει ανατροφοδότηση) και όπου χρειάζεται (μαθητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατανόησης ή παρουσιάζονται δυσνόητα θέματα κ.ά.), επανερχόμαστε στην ενότητα με επανάληψη της δραστηριότητας για να υπάρξει μεγαλύτερος βαθμός ανταπόκρισης από τους/τις μαθητές/τριες.

Η οργάνωση της διδασκαλίας αξιοποιεί την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και τις ομάδες εργασίας για τη διδασκαλία, την ατομική παρατήρηση και εργασία με στοχασμό και την ανταλλαγή ιδεών και σκέψεων στο πλαίσιο της ευρύτερη ομάδας (τετράδας). Οι δραστηριότητες στην τάξη περιλαμβάνουν καταιγισμό ιδεών, χρήση video και χρήση μηχανής αναζήτησης google, εκπαιδευτικό λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης (Cmap Tools), κριτική θέαση έργου τέχνης, διαλογική συζήτηση, δημιουργική γραφή, Artful Thinking «Βλέπω – Σκέφτομαι – Αναρωτιέμαι», παιχνίδια ρόλων, υποστηριζόμενα από Φύλλα Εργασίας σε ψηφιακή και έντυπη μορφή.

Για την υλοποίηση του διδακτικού σεναρίου είναι απαραίτητο να υπάρχει στην τάξη υπολογιστής, βιντεοπροβολέας, σύνδεση στο διαδίκτυο, τα απαραίτητα εκπαιδευτικά λογισμικά, καθώς και η δυνατότητα εκτύπωσης των Φύλλων Εργασίας.

6. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

(περιγραφή διδακτικής μεθοδολογίας π.χ. διερευνητική, ομαδοσυνεργατική, βιωματική, κ.λπ. προσέγγιση, διδακτικές τεχνικές και διδακτικά εργαλεία, πλαίσιο και τεχνικές αξιολόγησης των μαθητών)

Για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού σεναρίου «Οικογενειακές Υποθέσεις» στη ΣΤ΄ τάξη Δημοτικού Σχολείου, επιλέχθηκε κυρίως η ομαδική και συνεργατική μορφή διδασκαλίας. Στην έναρξη του σεναρίου κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας οι μαθητές/τριες καλούνται να καταγράψουν τις δικές τους απόψεις και ιδέες (μέθοδος ιδεοθύελλας ή brainstorming) για το θεσμό της οικογένειας, τις οποίες θα συζητήσουν αρχικά στο πλαίσιο της ομάδας και τελικά στην ολομέλεια της τάξης.

Είναι σημαντικό στην αρχή κάθε φάσης της εφαρμογής του σεναρίου, να ενημερώνουμε τους/τις μαθητές/τριες για τους στόχους της ενότητας που διδάσκονται και της δραστηριότητας που θα υλοποιήσουν καθώς και για τον τρόπο εργασίας τους.

Στη συνέχεια ομαδικά στην αίθουσα πληροφορικής (τετράδες με βάση τυχαία κριτήρια, χρώματα, αριθμούς, παιχνίδια κ.ά.) αναζητούν στο διαδίκτυο με τη μηχανή αναζήτησης της google να βρουν την έννοια της οικογένειας και τους διάφορους νέους τύπους οικογενειών και τα χαρακτηριστικά τους (μέσα από βίντεο, παρουσιάσεις ή έγγραφα αρχεία). Αφού κάθε ομάδα βρει

τα απαραίτητα στοιχεία στο διαδίκτυο τα συζητούν μεταξύ τους και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια, ακολουθούν ερωτήσεις και απαντήσεις και τελικά ολοκληρώνεται η πρώτη φάση της προετοιμασίας με διαλογική συζήτηση, για να προσδιορισθεί η έννοια της οικογένειας ως την πρωταρχική κοινωνική ομάδα συμμετοχής του ατόμου και περιγράφονται προφορικά τα χαρακτηριστικά και οι διαφορετικοί τρόποι της σύγχρονης οικογένειας (πυρηνική, διευρυμένη, μονογονεϊκή, χωρίς παιδιά κ.λπ.).

Στο κυρίως μέρος της διδασκαλίας των νέων εννοιών και της καλλιέργειας δεξιοτήτων, θα γίνει με ομάδες εργασίας και θα χρησιμοποιήσουμε την τεχνική Artful Thinking «Βλέπω – Σκέφτομαι – Αναρωτιέμαι», με εικόνες, πίνακες και φωτογραφίες που απεικονίζουν παλιές, νεότερες και σύγχρονες οικογένειες. Μετά την παρατήρηση των εικόνων από τις ομάδες ακολουθεί η έκφραση της σκέψης όλων των μελών των ομάδων για τους τύπους των οικογενειών και τα χαρακτηριστικά των προσώπων, της εποχής και του κοινωνικού περιβάλλοντος. Ολοκληρώνεται η 2^η φάση με τα ερωτήματα που θέτουν οι ομάδες των μαθητών η μία στην άλλη και τις αντίστοιχες απαντήσεις σχετικά με τους νέους τύπους οικογένειας, ώστε τελικά να μπορούν να προσδιορίσουν και να καταγράψουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας και στους ρόλους των μελών της με την πάροδο του χρόνου. Επιπρόσθετα μέσα από τις εικόνες να αναγνωρίσουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα σε διάφορες οικογένειες (ως προς τη σύνθεση, τη γλώσσα, την εθνότητα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, τις αξίες και τις παραδόσεις, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τις ή πρακτικές ανατροφής των παιδιών) και να κατορθώσουν οι μαθητές/τριες να σέβονται την πολυμορφία, χωρίς αυταρχικά και καταπιεστικά πρότυπα, αλλά αντίθετα στηριζόμενοι πάνω σε πρότυπα που σέβονται απόλυτα τα ατομικά δικαιώματα.

Στη φάση της εμπέδωσης όλες οι ομάδες στην αίθουσα πληροφορικής βρίσκονται μπροστά στον υπολογιστή της κάθε ομάδας και καταγράφουν ψηφιακά τα νέα είδη οικογενειών σε αρχείο παρουσίασης (ppt) καθώς και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους αρχικά στην ομάδα και τελικά στην ολομέλεια συντάσσεται τελική συνολική δραστηριότητα με τα κοινά αποδεκτά χαρακτηριστικά και τα κοινά είδη των τύπων της οικογένειας. Η παρουσίαση γίνεται στην ολομέλεια παρακολουθείτε και διορθώνεται όπου χρειαστεί. Στη φάση αυτή οι μαθητές/τριες θα διακρίνουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή μιας οικογένειας κατανοώντας τη δυναμική πορεία εξέλιξης και τις συνεχείς θετικές και αρνητικές αλλαγές που τη χαρακτηρίζουν.

Στην επόμενη φάση (αξιολόγηση) οι μαθητές/τριες ομαδικά θα συμπληρώσουν στον υπολογιστή τους, με το εκπαιδευτικό λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης (Cmap Tools), ένα ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη με τους νέους τύπους οικογενειών και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους. Μετά την συμπλήρωση των ομαδικών εννοιολογικών χαρτών η

δραστηριότητα ολοκληρώνεται στην ολομέλεια, με παρουσίαση της ορθής συμπλήρωσης του εννοιολογικού χάρτη και τη διόρθωση αν χρειάζεται από τις ομάδες.

7. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ *(ενδεικτικά: περιγραφή δραστηριοτήτων, σταδίων/φάσεων, ενεργειών εκπαιδευτικού και μαθητών)*

Στην πρώτη φάση (1^ο φύλλο εργασίας) της προετοιμασίας των μαθητών/τριών, καλούνται οι ομάδες των μαθητών (τετράδες ή πεντάδες) να καταγράψουν τις δικές τους απόψεις και ιδέες για το θεσμό της οικογένειας (μέθοδος ιδεοθύελλας ή brainstorming), τις οποίες αρχικά θα συζητήσουν στο πλαίσιο της ομάδας και στο τέλος κάθε ομάδα θα κάνει την παρουσίαση της προφορικά στην ολομέλεια της τάξης (2^ο φύλλο εργασίας). Για την υλοποίηση αυτής της φάσης δίνεται σε όλες τις ομάδες το 1^ο και το 2^ο φύλλο εργασίας (ψηφιακά και εκτυπώνεται για να υπάρχει και έντυπα).

Στη συνέχεια ομαδικά στον υπολογιστή τους (τετράδες με βάση τυχαία κριτήρια, χρώματα, αριθμούς, παιχνίδια κ.ά.) αναζητούν στο διαδίκτυο με τη μηχανή αναζήτησης της google (3^ο φύλλο εργασίας) την έννοια της οικογένειας και τους διάφορους νέους τύπους οικογενειών με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους (μέσα από βίντεο, παρουσιάσεις ή έγγραφα αρχεία). Αφού κάθε ομάδα βρει τα απαραίτητα στοιχεία στο διαδίκτυο τα συζητούν μεταξύ τους και τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια (4^ο φύλλο εργασίας), ακολουθούν ερωτήσεις και απαντήσεις και τελικά ολοκληρώνεται η πρώτη φάση της προετοιμασίας με διαλογική συζήτηση για να προσδιορισθεί η έννοια της οικογένειας ως την πρωταρχική κοινωνική ομάδα συμμετοχής του ατόμου και περιγράφονται προφορικά τα χαρακτηριστικά και οι διαφορετικοί τρόποι της σύγχρονης οικογένειας (πυρηνική, διευρυμένη, μονογονεϊκή, χωρίς παιδιά κ.λπ.).

Το κυρίως μέρος της διδασκαλίας των νέων εννοιών και της καλλιέργειας δεξιοτήτων θα γίνει με ομάδες εργασίας και τη χρήση της τεχνικής Artful Thinking «Βλέπω – Σκέφτομαι – Αναρωτιέμαι» (5^ο φύλλο εργασίας), με εικόνες, πίνακες και φωτογραφίες που απεικονίζουν παλιές, νεότερες και σύγχρονες οικογένειες. Μετά την παρατήρηση των εικόνων από τις ομάδες, ακολουθεί η έκφραση της σκέψης όλων των μελών των ομάδων για τους τύπους των οικογενειών και τα χαρακτηριστικά των προσώπων, της εποχής και του κοινωνικού περιβάλλοντος. Ολοκληρώνεται η 2^η φάση με τα ερωτήματα που θέτουν οι ομάδες των μαθητών η μία στην άλλη και τις αντίστοιχες απαντήσεις που ακολουθούν, σχετικά με τους νέους τύπους οικογένειας, ώστε τελικά να μπορούν να προσδιορίσουν και να καταγράψουν τις αλλαγές που συντελέστηκαν στη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας καθώς και στους ρόλους των μελών της με την πάροδο του χρόνου. Επιπρόσθετα μέσα από τις εικόνες να αναγνωρίζουν τις κοινωνικές, οικονομικές και

πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα σε διάφορες οικογένειες (ως προς τη σύνθεση, τη γλώσσα, την εθνότητα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, τις αξίες και τις παραδόσεις, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, τις ή πρακτικές ανατροφής των παιδιών) και να κατορθώσουν να σέβονται την πολυμορφία χωρίς αυταρχικά και καταπιεστικά πρότυπα, αλλά αντίθετα στηριζόμενοι πάνω σε πρότυπα που σέβονται απόλυτα τα ατομικά δικαιώματα.

Στη φάση της εμπέδωσης όλες οι ομάδες βρίσκονται μπροστά στον υπολογιστή τους και καταγράφουν ψηφιακά τα νέα είδη οικογενειών σε αρχείο παρουσίασης (ppt) καθώς και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους αρχικά στην ομάδα (6^ο φύλλο εργασίας) και τελικά στην ολομέλεια συντάσσεται η τελική συνολική δραστηριότητα με τα κοινά αποδεκτά χαρακτηριστικά και τα κοινά είδη των τύπων της οικογένειας. Η παρουσίαση γίνεται στην ολομέλεια παρακολουθείτε και διορθώνεται όπου χρειαστεί. Στη φάση αυτή οι μαθητές/τριες θα διακρίνουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη ζωή μιας οικογένειας κατανοώντας τη δυναμική πορεία εξέλιξης και τις συνεχείς θετικές και αρνητικές αλλαγές που τη χαρακτηρίζουν.

Στην επόμενη φάση της αξιολόγησης οι μαθητές/τριες ομαδικά θα συμπληρώσουν στον υπολογιστή τους, με το εκπαιδευτικό λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης (Cmap Tools), ένα ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη με τους νέους τύπους οικογενειών και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους. Μετά την συμπλήρωση των ομαδικών εννοιολογικών χαρτών η δραστηριότητα ολοκληρώνεται στην ολομέλεια, με παρουσίαση της ορθής συμπλήρωσης του εννοιολογικού χάρτη και τη διόρθωση αν χρειάζεται από τις ομάδες.

8. ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ - ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ (π.χ. στην περίπτωση συνθηκών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης)

Στη φάση της επέκτασης οι μαθητές/τριες θα οργανώσουν παιχνίδι ρόλων ανά ομάδα και διαφορετικό τύπο οικογένειας που θα παρουσιάζουν και οι υπόλοιπες ομάδες θα τους παρακολουθούν θα σχολιάζουν θετικά και θα αποδέχονται τις μορφές οικογενειών που παρουσιάζονται. Με το παιχνίδι ρόλων οι μαθητές θα διερευνήσουν τις συμπεριφορές που κάνουν διακρίσεις κι είναι ρατσιστικές και θα ανακαλύψουν τρόπους αντιμετώπισής τους. Είναι μια αλληλεπιδραστική διαδικασία στην οποία οι μαθητές εμβαθύνουν σε ζητήματα που μπορεί να τους απασχολούν ακόμη και στη σχολική τους καθημερινότητα.

9 . ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σουζάννα-Μαρία Νικολάου Ασημίνα Βατσίτση Νταίζη-Μαργαρίτα Δανιηλίδου Βασιλική Πασχαλιώρη, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Στ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ, ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ, ΑΘΗΝΑ
2. Martín López, E. (2000). Οικογένεια και κοινωνία Μαδρίτη: Εκδόσεις Rialp.
3. Γενικό και Ειδικό μέρος της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο Β΄ Επίπεδο.
4. Tashlin, F. (1946). The Bear That Wasn't. New York: Dover Publications, INC.
5. ΕΨΥΠΕ (2010). Δραστηριότητες στην τάξη για την πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας μεταξύ των μαθητών: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αθήνα: ΕΨΥΠΕ.
6. Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ. (2011). Στερεότυπα και Προκαταλήψεις. Δημιουργία και Αντιμετώπιση. Αθήνα: Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.
7. Εργαλεία εννοιολογικής χαρτογράφησης Εργαλείο εννοιολογικής χαρτογράφησης <http://photodentro.edu.gr/lor/handle/8521/3423>

10 . ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλα εργασίας(που θα δοθούν σε μαθητές και μαθήτριες)

1^ο Φύλλο Εργασίας

Τι σας έρχεται στο μυαλό όταν ακούτε τη λέξη «οικογένεια»;

1.

.....
.....
.....
.....
.....

2.

.....
.....
.....
.....
.....

3.

.....
.....
.....
.....
.....

4.

.....
.....
.....
.....
.....

5.

.....
.....
.....
.....
.....

2^ο Φύλλο Εργασίας

Μετά την καταγραφή των απόψεων για την οικογένεια συζητήστε για το ποιά είναι η επικρατέστερη άποψη για το θεσμό της οικογένειας και προετοιμάστε μια μικρή παρουσίαση για την ολομέλεια. Στην ολομέλεια καταγράψτε την συνολικά επικρατέστερη άποψη για το θεσμό της οικογένειας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3^ο Φύλλο Εργασίας

1. Αναζητήστε με την ομάδα σας στο διαδίκτυο με μηχανή αναζήτησης της google την έννοια της οικογένειας και τους διάφορους νέους τύπους οικογενειών και τα χαρακτηριστικά τους (μέσα από βίντεο, παρουσιάσεις ή έγγραφα αρχεία).

Ενδεικτικά μπορείτε να επισκεφτείτε:

- ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ - Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1>
  - Φωτόδεντρο - Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία – Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Στ' Δημοτικού Βιβλίο Μαθητή
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2348/Koinoniki-kai-Politiki-Agogi_ST-Dimotikou_html-apli/index1_a_1.html
  - Βικιλεξικό - Το Ελεύθερο Λεξικό
<https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1>
2. Καταγράψτε τις απόψεις με κειμενογράφο (word) ή αποθηκεύστε το βίντεο για το προβάλετε στην ολομέλεια.

4^ο Φύλλο Εργασίας

1. Να συζητήσετε τα στοιχεία του 3^{ου} φύλλου εργασίας (καταγεγραμμένα αρχεία word ή βίντεο) πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, άλλες απόψεις διαφορετικές κ.ά.) στην ομάδα σας. Ετοιμάστε μια μικρή προφορική παρουσίαση για την ολομέλεια.

Εδώ μπορείτε να κρατήσετε κάποιες σημειώσεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Καταγράψτε και θέστε ερωτήματα στις υπόλοιπες ομάδες σχετικά με την έννοια της οικογένειας ως την πρωταρχική κοινωνική ομάδα συμμετοχής του ατόμου και τους διάφορους νέους τύπους οικογενειών (πυρηνική, διευρυμένη, μονογονεϊκή, χωρίς παιδιά κ.λπ.).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5^ο Φύλλο Εργασίας

Παρατηρήστε προσεκτικά τις παρακάτω εικόνες, πίνακες φωτογραφίες. Μετά καταγράψτε σύντομα τις αλλαγές που πιστεύεται ότι συνέβησαν από τα παλιά στα σύγχρονα χρόνια. Συζητήστε αυτές τις αλλαγές με την ομάδα σας, σχετικά με την επίδραση που είχαν στη δημιουργία των νέων τύπων οικογένειας.

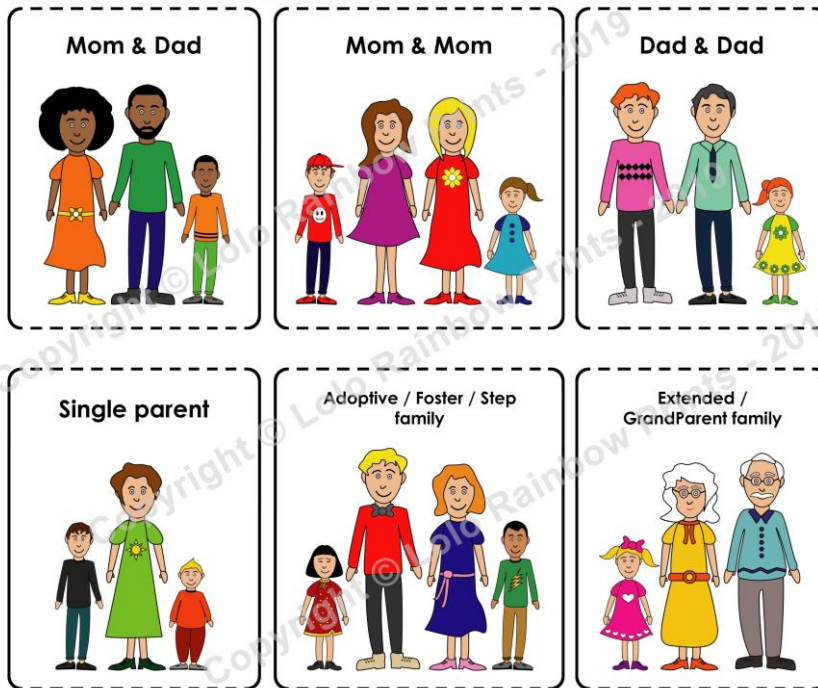

Family Models

Family types

6^ο Φύλλο Εργασίας

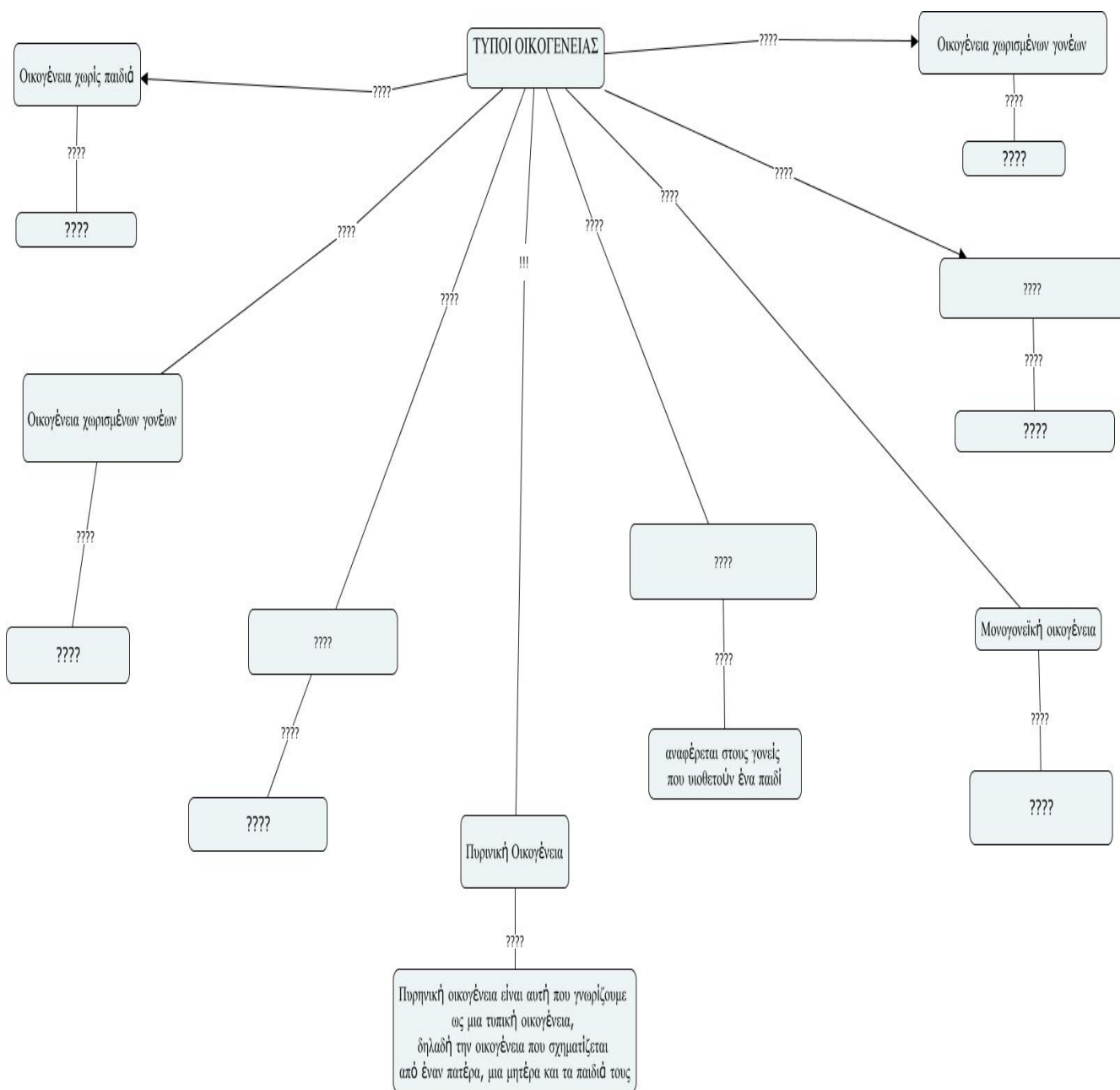
Δημιουργείστε με την ομάδα (δώστε ένα όνομα στην ομάδα σας) σας ένα αρχείο παρουσίασης (ppt) με τα νέα είδη οικογενειών και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους αρχικά στην ομάδα. Αποθηκεύστε το αρχείο με το όνομα της ομάδας σας.

7ο Φύλλο Εργασίας

Συμπληρώστε στον υπολογιστή σας τον ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη (εκπαιδευτικό λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης Cmap Tools), τους νέους τύπους οικογενειών και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά τους.

Μετά την συμπλήρωση των ομαδικών εννοιολογικών χαρτών η δραστηριότητα ολοκληρώνεται στην ολομέλεια, με παρουσίαση της ορθής συμπλήρωσης του εννοιολογικού χάρτη και τη διόρθωση αν χρειάζεται από τις ομάδες.

8ο Φύλλο Εργασίας

Οργανώστε παιχνίδι ρόλων ανά ομάδα και διαφορετικό τύπο οικογένειας. Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει ένα συγκεκριμένο τύπο οικογένειας και οι υπόλοιπες ομάδες που θα τους παρακολουθούν θα σχολιάζουν θετικά και θα αποδέχονται τις νέες μορφές οικογενειών που παρουσιάζονται.

Το διδακτικό σενάριο ολοκληρώνεται με την αποδοχή όλων των νέων τύπων οικογενειών.

